БЛИЗЬКИЙ СХІД 31.03.2026 | Мерін Аббас

Не відвертайтеся (знову)

Війна в Лівані: Ізраїль створює нову «зону безпеки»? Від цього може виграти саме «Хезболла».

Ліван вже давно є зоною загострення регіонального конфлікту. Недавні події стали маркером якісних змін: напруга на кордоні перетворилася на відкритий театр бойових дій. Вже понад три тижні триває ескалація протистояння між Ізраїлем і «Хезболлою», тепер уже з залученням наземних військ. Ситуація на кордоні серйозно загострилася. Відступ ліванської армії з півдня створив вакуум безпеки, що полегшило «Хезболлі» повернення в прикордонні райони.

За кілька минулих днів в Південному Лівані відбулися прямі бої між ізраїльськими сухопутними військами і підрозділами «Хезболли». Є чимало ознак того, що бойовики готуються до тривалого конфлікту з великими втратами. Напад на міст Касмія через річку Літані минулої неділі став новим піком ескалації конфлікту і викликав значне обурення в Бейруті. Ліванський уряд назвав цей напад «небезпечною ескалацією» і закликав міжнародну спільноту втрутитися й завадити Ізраїлю далі проводити військові операції в Лівані.

Офіційна мета у уряду Ізраїлю одна: повне роззброєння «Хезболли» для усунення будь-якої військової загрози для Ізраїлю

Офіційна мета у уряду Ізраїлю одна: повне роззброєння «Хезболли» для усунення будь-якої військової загрози для Ізраїлю. З огляду на те, що «Хезболла» обстрілює північ Ізраїлю ракетами й дронами, потреба в безпеці цілком зрозуміла. Тому воєнна стратегія будується довкола систематичного знищення військової інфраструктури «Хезболли», зокрема ракетних позицій, складів зброї, тунельних комплексів і спостережних пунктів. Крім того, цілеспрямовані удари по бойовиках, запасах зброї і логістичних мережах мають на меті надовго послабити військовий потенціал цієї організації.

Але вважати, що роззброєння «Хезболли» автоматично дасть початок ері миру й стабільності між Ізраїлем і Ліваном, дуже наївно. Це припущення ґрунтується на думці, що Ізраїль діє виключно реактивно і що з ослабленням «Хезболли» причини для конфронтації з Ліваном зникнуть. Таке бачення не враховує докорінні зміни у внутрішній політиці Ізраїлю за минулі роки. Політичні сили, які нині керують Ізраїлем, відкрито обстоюють експансіоністські уявлення про регіон. Саме тому до чинної воєнної стратегії Ізраїлю слід ставитися критично.

На початку березня ізраїльська армія видала розпорядження про масштабну евакуацію з південного Лівану. За два тижні було виселено понад мільйон людей, більше п'ятої частини населення Лівану. Багато з них уже тікали раніше і якраз почали будувати життя спочатку.

В ізраїльській воєнній риториці Південний Ліван часто подається як військова база «Хезболли». Таке уявлення ґрунтується на дуже широкому тлумаченні поняття «воєнна ціль». Будинки, ринки, цивільні об'єкти регулярно називають імовірними складами зброї «Хезболли». Але такий погляд зводить весь регіон до воєнної проблеми, ігноруючи складну соціальну реальність. Південний Ліван – це не монолітний простір, а розмаїтий регіон з сільськогосподарськими угіддями, малими підприємствами, релігійними установами, навчальними закладами і міцними соціальними зв'язками.

Удари систематично руйнують цивільну інфраструктуру й дедалі більше ізолюють південь від решти країни

Удари систематично руйнують цивільну інфраструктуру й дедалі більше ізолюють південь від решти країни. Особливо постраждало сільське господарство, основний засіб до існування. Для багатьох вже не стоїть питання, коли вони зможуть повернутися, а тільки чи зможуть взагалі. Страх ще більше посилився, коли 16 березня міністр оборони Ізраїлю Ісраель Кац заявив, що жителям не дозволять повернутися на південь від річки Літані, поки не виженуть «Хезболлу».

Було зруйновано кілька ключових мостів, що тільки більше ізолювало південь від решти країни. Для ліванського уряду ці удари – чіткий сигнал тривоги. Ізраїль обґрунтував удари тим, що «Хезболла» використовує ці переходи для «терористичних цілей», щоб переправляти бойовиків на південь. Але ця аргументація

сумнівна. Поки що немає переконливих доказів того, що зруйновані мости справді відігравали ключову роль в воєнних операціях «Хезболли».

Тож руйнування інфраструктури має інший результат: ізолює південь від решти Лівану. Це не нова стратегія, ізраїльська армія діяла так уже під час ліванської війни 2006 року, коли бомбила мости, дороги та аеропорт Бейрута. Все більше людей в Бейруті бояться, що там створюють інфраструктурні передумови для встановлення зони безпеки, тобто для нового етапу окупації. Така можливість пробуджує в багатьох ліванцях болісні спогади. Ізраїль контролював Південний Ліван майже два десятиліття, поки в 2000 році не вивів свої війська. Думка про те, що цей розділ історії може повторитися, викликає велике занепокоєння. Тривала ізоляція загрожує серйозною гуманітарною кризою. Це призведе до того, що «Хезболла» тільки зміцнить свою легітимність, яка дозволяє їй боротися проти «окупаційних сил». Вона знову матиме ідеологічну підтримку ліванців і зможе за потреби мобілізовувати нових бойовиків.

Створення зони безпеки на території іншої держави без її згоди або без мандата ООН вважається порушенням міжнародного права

З погляду міжнародного права все очевидно: створення зони безпеки на території іншої держави без її згоди або без мандата ООН вважається його порушенням. Фактично це воєнне втручання або окупація. Крім того, міжнародне гуманітарне право забороняє самовільне виселення цивільного населення, а також такі бойові дії, які завдають цивільним непропорційних збитків. Але ситуація в Лівані показує, наскільки реальне ведення війни відійшло від цих принципів. За даними ліванського Міністерства охорони здоров'я, менш ніж за три тижні було вбито понад 1200 осіб.

Ізраїль має законне право захищати своє населення від нападів «Хезболли». Але цим правом не можна виправдовувати воєнну стратегію, яка полягає в знелюдненні цілих регіонів і систематичному руйнуванні цивільної інфраструктури.

Німеччина і Європейський союз повинні винести уроки з гіркого досвіду війни в Газі. Там ескалація воєнного конфлікту теж призвела до масштабних руйнувань і незмірних людських страждань з обох боків. Досі Європа реагувала переважно наданням гуманітарної допомоги, але цього вже недостатньо. ЄС негайно потребує чіткої

стратегії і має виступити посередником між ліванським урядом і державою Ізраїль. Необхідні політичні й дипломатичні рішення.

Франція якраз працює над дипломатичною пропозицією, яка передбачає визнання Ліваном Ізраїлю, виведення ізраїльських військ і розміщення ліванської армії на півдні від Літані. ЄС має підтримати цю ініціативу. Німеччина натомість має чітко дати зрозуміти ізраїльському уряду, що воєнна окупація ліванської території неприйнятна. Водночас Берлін може відіграти важливу роль в дипломатії, наприклад, підтримати переговори між Ліваном і Ізраїлем. Це можна зробити самостійно або в координації з ЄС.

Крім того, Німеччина повинна виступити за створення нової міжнародної місії в Південному Лівані після завершення місії UNIFIL, чи то під егідою ООН, чи ЄС. Перші ідеї місії в рамках Спільної європейської політики безпеки та оборони вже є. Водночас треба підтримати ліванську армію, щоб вона могла повернути південь під контроль держави і в довгостроковій перспективі забезпечити роззброєння «Хезболли». ЄС може взяти в цьому пряму участь, надавши технічне обладнання. Це шанс для європейців стати впливовими політичними діячами в очах арабського світу. Інакше не тільки на Ліван чекає хаос, але й на ЄС чекає втрата політичної ваги. Отже, міжнародна спільнота і Німеччина як її член зацікавлені в тому, щоб не ігнорувати цей конфлікт.

Переклад з німецької Дар'ї Прусенко

Мерін Аббас

Мерін Аббас (Merin Abbass) очолює представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта (FES) у Лівані. Раніше він був керівником представництва FES у Лівії. Він вивчав політологію та міжнародні відносини в Німеччині та Англії.

